

Groepsplan Gedrag. Planmatig werken aan passend onderwijs Overveld, K. van (2012).
Huizen: Pica. 271 pagina's ISBN 9 789077 671788

Waardering: Van Overveld presenteert met *Groepsplan Gedrag* een samenhangende en eclecticische visie op preventie en de aanpak van gedragsproblemen op school. Die samenhang weet hij te bereiken door de achtergronden van de meergelaagde gedragsvraagstukken in de juiste context te plaatsen en wetenschappelijk te onderbouwen. De richting van de aanpak van gedragsvraagstukken wordt gewezen doordat hij bij dit boek een instrument aanlevert in de vorm van een formulier groepsplan gedrag. In feite vormt dit groepsplan het gereedschap voor de concrete aanpak van gedragsvraagstukken op school. In dit groepsplan is evenwichtig plaatsgemaakt voor de onderwijsbehoefte(n) van de leerling en de ondersteuningsbehoefte(n) van de leraar. Hiermee zet Van Overveld de traditie voort van een transactionele analyse binnen de ecologische pedagogiek. Dit boek vormt een welkome aanvulling doordat de verbinding tussen theorie en praktijk herkenbaar en uitvoerbaar te vinden is. Een boek wat grote waardering verdient door genoemde samenhang.

Kritische feedback: Naast de waardering die de schrijver verdient zijn er twee kritische punten te noemen. Het eerste punt betreft het gebruik van de vele bronnen: de theoretische verantwoording (internationaal en nationaal) is voor de fijnproever zowel indrukwekkend, kijk naar de literatuurlijst en het gebruik van de noten aan het einde van ieder hoofdstuk, als ook hinderlijk. Wanneer er feiten, ideeën of andere auteurs worden aangehaald is niet meteen duidelijk welke dat zijn, wat die bronnen precies gezegd of bedacht hebben en waar de auteur zelf spreekt en hoe recent die bronnen zijn. Het gebruik

van een numerieke notering van bronnen maakt dat je tijdens het lezen flink moet bladeren om hier meer duidelijkheid over te verkrijgen. Bovendien leidt dit af en hindert het de beoordeling van de inhoud en originaliteit van deze auteur. Het tweede punt betreft de nadruk op de benadering vanuit Schoolwide Positive Behavior Support welke zo vaak genoemd

wordt dat er het risico van overkill of van weerstand kan ontstaan. Dat is vast niet de bedoeling geweest want we zoeken als opleiders samen met de onderwijzers naar datgene wat werkt in de Nederlandse situatie. Het boek getuigt juist van een bredere, meer eclecticische onderbouwing vanuit verschillende theorieën en de jarenlange praktijkervaringen van studenten en opleiders.

Inhoud: Voorkomen is beter dan genezen! In de beleving van veel leerkrachten komt probleemgedrag op scholen steeds meer voor, en neemt de intensiteit en moeilijkheidsgraad ervan toe. Desondanks ligt in het (basis)onderwijs de nadruk de laatste jaren steeds meer op de academische vakken zoals rekenen, lezen en taal, en is er minder aandacht voor sociaal-emotioneel leren. Ook ligt er in de huidige praktijk nog veel nadruk op sanctioneren en achteraf repareren, terwijl uit allerlei onderzoek blijkt dat preventie hét middel is om gedragsproblemen te verminderen. Gedragsdeskundige Van Overveld pleit nadrukkelijk het stimuleren en aanleren van posi-

tief gedrag en een preventieve aanpak van gedragsproblematiek, omdat dat een effectieve aanpak vormt die voor 85 tot 90% van de leerlingen volstaat. Door goed onderwijs te bieden, met evenwichtige aandacht voor cognitief en sociaal emotioneel leren, kunnen veel gedragsproblemen worden voorkomen. De aanpak van gedragsproblemen moet vooral gericht zijn op aandacht voor alle leerlingen, zodat iedere leerling binnen de groep op het goede niveau wordt ondersteund. Zo nodig kan die algemene basale ondersteuning voor enkelingen worden geïntensiveerd door een tijdelijke aanpak op subgroep of heel specifieke aanpak op individueel niveau. Dit clusteren van leerlingen is al langere tijd bekend vanuit onderwijsconcepten als handelingsgericht werken, de 1-zorgroute, de preventiepiramide, maar wordt tot nu toe vooral gebruikt bij de cognitieve leervakken, het zogeheten academisch leren. Van Overveld past deze gelaagde aanpak op hele praktische wijze toe op sociaal-emotioneel leren, daarin geruggensteund door het concept van School Wide Positive Behavior Support. Daarnaast geeft het boek achtergrondinformatie over theorieën rondom groepsvorming en groepsdynamiek, sociaal emotioneel leren, effectieve interventiemethoden en strategieën voor het

hanteren van agressief en grensoverschrijdend gedrag. De praktische uitwerking van *Groepsplan Gedrag* is een schriftelijk planningsmodel waarin de leerkracht vastlegt hoe zijn groep zich ontwikkelt, en welke doelen hij daarin wil nastreven. Nadat is vastgesteld wat alle leerlingen (preventieniveau 1), sommige leerlingen (preventieniveau 2) en een enkeling (preventieniveau 3) aan onderwijsbehoefte(n) hebben, worden talrijke interventies gesuggereerd. Het is aan de leraar om daaruit vervolgens een keuze te maken, in de wetenschap dat het altijd om effectieve interventies gaat. Om die interventies vervolgens ook *daadwerkelijk* uit te kunnen voeren, wordt ook de ondersteuningsbehoefte van de leraar bekeken. Zo wordt voorkomen dat een plan ongebruikt op de plank blijft liggen. Kortom: samen waar het kan, en alleen apart waar het nog moet. Dat is precies waar Van Overveld aan tegemoet komt. Hij neemt de lezer per preventieniveau heel praktisch mee bij het invullen van het door hem ontworpen formulier groepsplan gedrag.

ERIK VAN MEERSBERGEN (met dank aan student M SEN Bert van der Molen voor zijn bijdrage), Gedragsdeskundige, opleider M SEN, Domeincoördinator Gedrag Fontys OSO

**Na je bachelor *natuurlijk*
ook je master!**

Fontys Opleidingscentrum
Speciale Onderwijszorg

fontys.nl/osso